

30-ТЕ НАЙ-ЗНАМЕНИТИ ФУТБОЛНИ ТРЕНЬОРИ

Издательство
ПАРИТЕТ

30-ТЕ НАЙ-ЗНАМЕНИТИ ФУТБОЛНИ ТРЕНЬОРИ

Автори: Марек Томс; Цветан Бакърджиев
Превод: Цветан Бакърджиев

Издателство „Паритет“, София
256 стр.

Откъде започва футболът? В сложните тактики и добре обмислените стратегии? В таланта на изключителните играчи или в броя на вкараните голове? Не! Футболът започва от треньора, от неговия талант, от качествата му, от смелостта да съчетава личности и да използва техните умения в името на най-великата игра. Тази книга разкри-ва тайните в работата на някои от най-великите футболни треньори от годините на неговото зараждане и стига до наши дни. Как тези хора направляват играта от първата до последната минута по време на всяка среща и какви емо-ции съпътстват всеки момент по пътя към победата?

Всяка професия има своите емблематични образи. В тази на футболните треньори също. Те са истински легенди, велики личности, които завинаги ще останат в историята на футбола с епохалните си открития, променили същността на тази велика игра. Сред тях блесят имената на Хърбърт Чапман, Йохан Кройф, Алекс Фъргюсън, Луиш Фелипе Сколари, Жозе Моуриньо, Карло Анчелоти, Арсен Венгер с тяхната отдаденост и любов към работата им, пре-върнала футбола в това, което днес почитателите му позна-ват и обичат!

Всички права са защитени. Никаква част от тази книга не може да бъде възпроизведена в каквато и да е форма без писменото разрешение на притежателя на авторските права.

**За поръчки на книги от сайта
www.paritetbg.com – 20% отстъпка**

ISBN 978-619-153-538-5

СЪДЪРЖАНИЕ

20-те години на XX-и век

ХЪРБЪРТ ЧАПМАН 1878–1934 (Англия) 7
Създателят на тактическата схема W-M (3-2-2-3)

30-те години на XX-и век

ВИТОРИО ПОЦО 1886–1968 (Италия) 13
Единственият треньор, спечелил две световни купи

40-те години на XX-и век

ГИЛЕРМО СТАБИЛЕ 1905–1966 (Аржентина) 19
Треньорът романтик

50-те години на XX-и век

МАТ БЪЗБИ 1909–1994 (Шотландия) 28
Треньорът с рицарско звание

ЙОЗЕФ (СЕП) ХЕПБЕРГЕР 1897–1977 (Германия) 36
„Чудото от Берн“

ХОСЕ ВИЛЯЛОНГА 1919–1973 (Испания) 43
Треньорът, за когото дисциплината е всичко

60-те години на ХХ-и век

- ЕЛЕНИО ЕРЕРА 1910–1997 (Аржентина) 49
Основател на позициите либеро и атакуващ полузащитник
- МИГЕЛ МУНЬОС 1922–1990 (Испания) 60
Най-великия треньор в историята на „Реал Мадрид“
- НЕРЕО РОКО 1912–1979 (Италия) 68
Стратегът превърнал катеначото в изкуство
- БЕЛА ГУТМАН 1899–1981 (Унгария) 77
Треньорът, който създаде схемата 4–2–4

70-те години на ХХ-и век

- ЕРНСТ ХАПЕЛ 1925–1992 (Австрия) 84
Един от създателите на „тоталния футбол“
- РУНИС МИХЕЛС 1928–2005 (Нидерландия) 92
Треньорът на века
- БИЛ ШАНКЛИ 1913–1981 (Шотландия) 101
15 години начело на „Ливърпул“
- БРАЙЪН КЛЪФ 1935–2004 (Англия) 109
Последния Робин Худ на английския футбол
- РОБЪРТ (БОБ) ПЕЙСЛИ 1919–1996 (Англия) 117
Най-великият мениджър на британския футбол

80-те години на XX-и век

ЙОХАН КРОЙФ 1947–2016 (Нидерландия) 124
Летящият холандец

ДЖОВАНИ ТРАПАТОНИ р. 1939 г. (Италия) 133
Неудобният противник

АРИГО САКИ р. 1946 г. (Италия) 141
„За да бъдеш добър жокей, не е задължително да си бил кон.“

ВАЛЕРИЙ ЛОБАНОВСКИ 1939–2002
(СССР; Украйна) 149
Създателят на единна система за футболната игра

90-те години на XX-и век

АЛЕКС ФЪРГЮСЪН р. 1941 г. (Шотландия) 156
27 години начело на „Манчестър Юнайтед“

АРСЕН ВЕНГЕР р. 1949 г. (Франция) 164
Най-титлуваният треньор в историята на „Арсенал“

ЛУИШ ФЕЛИПЕ СКОЛАРИ р. 1948 г. (Бразилия) 171
Италианецът, смятан от всички за бразилец

ОТМАР ХИЦФЕЛД р. 1949 г. (Германия) 180
17-ят сред най-великите треньори в цялата история на футбола

ЛУИС ВАН ГААЛ (Нидерландия) 189
„Философската папка“ на Желязното лале

МАРЧЕЛО ЛИПИ р. 1948 г. (Италия) 199
Епохата на Липи

ФАБИО КАПЕЛО р. 1946 г. (Италия) 208
Класикът на италианската треньорска школа

XXI век

ХОСЕП ГУАРДИОЛА р. 1971 г. (Испания) 216
Сержант Пеп, който печели по 23 млн. евро годишно

ЖОЗЕ МОУРИНЬО р. 1963 г. (Португалия) 225
Специалният португалец

КАРЛО АНЧЕЛОТИ р. 1959 г. (Италия) 237
Електротехникът-треньор, написал пет биографични книги

ЗИНЕДИН ЗИДАН р. 1972 г. (Франция) 248
Велик футболист и велик треньор

20-те години на ХХ-и век

ХЪРБЪРТ ЧАПМАН

*Създателят на тактическата
схема W-M (3-2-2-3)*

Хърбърт Чапман

Дата на раждане:
19 януари 1878 г.

Починал:
6 януари 1934 г.

Място на раждане:
Кивитън Парк,
Йоркшър, Англия

Позиция: нападател

Прякори: Бърт

Клубна кариера като футболист:

- в британския „Кивитън Парк“ през 1896 г.
- в британския „Аштън Норт Енд“ от 1896 до 1897 г.
- в британския „Стейлибридж Роувърс“ през 1897 г.
- в британския „АФК Рочдейл“ от 1897 до 1898 г.
- в британския „Гримсби Таун“ от 1898 до 1899 г.
- в британския „Суиндън Таун“ през 1899 г.

- в британския „Шепа Юнайтед“ от 1899 до 1900 г.
- в британския „Уърксоп Таун“ от 1900 до 1901 г.
- в британския „Нортхамптън Таун“ от 1901 до 1902 г.
- в британския „Шефилд Юнайтед“ от 1902 до 1903 г.
- в британския „Нотс Каунти“ от 1903 до 1905 г.
- в британския „Тотнъм Хотспър“ от 1905 до 1907 г.
- в британския „Нортхамптън Таун“ от 1907 до 1909 г.

Клубна кариера като треньор:

- в британския „Нортхамптън Таун“ от 1907 до 1912 г.
- в британския „Лийдс Сити“ от 1912 до 1918 г.
- в британския „Хъдърсфийлд Таун“ от 1921 до 1925 г.
- в британския „Арсенал“ от 1925 до 1934 г.

Шампионски титли като треньор:

Треньор на „Хъдърсфийлд Таун“

Първа английска дивизия (днес Чемпиъншип): 2

Купа на футболната асоциация на Англия (ФА Къп): 1

Къмюнити Шийлд: 1

Треньор на „Арсенал“

Първа английска дивизия (днес Чемпиъншип): 2

Купа на футболната асоциация на Англия (ФА Къп): 1

Къмюнити Шийлд: 3

Хърбърт Чапман е смятан за един от най-великите британски футболни треньори на ХХ-и век. Той е съзателят на тактическата схема W-M (3-2-2-3). Чапман прекарва 9 години в „Арсенал“, превръщайки клуба във водеща сила в английското първенство.

Какво прави един футболен треньор наистина велик? Новата тактика, която измисля, за да промени

лицето на футбола? Трофеите, които спечелва? Или наследството, което оставя след себе си?

Хърбърт Чапман има от всичко това, че дори и нещо повече. Той върши своята треньорска дейност, прилагайки революционни методи, изпреварващи времето си, които се използват дори и 30 години след смъртта му. Всички велики треньори от средата на ХХ-и век с пълно право могат да се нарекат ученици на Чапман.

Преди великия британец футболните треньори представляват нещо като секретари на клубовете си, в които всички решения се вземат от техните собственици. От треньора се изисква единствено да следи за физическата подготовка на футболистите, като той минимално може да влияе на избора на основния състав на тима или на тактиката на игра. Но с появата на Чапман на футболната сцена, това положение на нещата коренно се променя.

В годините, през които играе на терена, Чапман не става известен или дори особено успешен футболист. Въпреки това по време на кариерата си като играч Хърбърт сменя над десет клуба от различен калибър. Именно това му дава възможност добре да изучи английския футбол отвътре.

Треньорската кариера на Чапман започва в „Нортхамптън Таун“, който се състезава в Южната футболна лига на Англия. Хърбърт се озовава в „Нортхамптън“ по препоръка на футболиста Валтер Бул, бивш съотборник на Чапман в „Тотнъм Хотспър“. Но състоянието на „Нортхамптън“ не отговаря на стремителното развитие на треньорската кариера на Хърбърт, въпреки че някои тактически идеи на бъдещия велик реформатор несъмнено се зараждат в клуба от Южната футболна лига.

Именно в „Нортхамптън“, виждайки, че всички английски отбори използват простата схема 2-3-5, влязла

във футболната история под името „пирамида“, Чапман за първи път се замисля за ролята на тактиката за постигане на успех. В бъдещите си интервюта Хърбърт ще заяви нееднократно, че докато е главен треньор на „Нортхамптън Таун“, му хрумва революционната идея да издърпа двамата централни полузащитника назад, за да даде повече пространство на нападателите и да укрепил отбраната. Така още от началото на своята треньорска кариера Чапман се проявява като прагматик, който се стреми към постигането на непробиваема защита, развитието на флангова игра и активното използване на контраатаки.

Първите си големи успехи като футболен наставник Чапман постига в „Хъдърсфийлд Таун“ – клуб, който не блести с нищо особено в годините си на съществуване. Това обаче скоро се променя. С „Хъдърсфийлд“ Хърбърт на два пъти става шампион в английското първенство и веднъж завоюва Купата на Англия. В „Хъдърсфийлд“ Чапман доразвива своите треньорски идеи, издига ги на ново ниво и се проявява като талантлив селекционер. Хърбърт работи с този клуб до 1924 г., превръщайки го в звезден тим, в който играят истински професионалисти.

„Арсенал“ е отборът, в който талантът на Чапман се издига до нови, недостижани от останалите треньори, висоти. Именно Хърбърт е човекът, който превръща „Арсенал“ от отбор със средни възможности във велик клуб, признат за най-добрия в Англия през миналия век. Сякаш е предопределено треньорът и тимът да се открият един друг. И ако през 1925 г. Чапман не вижда обява, в която пише, че „Арсенал“ спешно се нуждае от нов треньор на мястото на уволнения Лесли Нейтън, техните пътища може и никога да не се пресекат.

Обявата, публикувана във вестник *Athletic News*, съдържа следния текст:

„Футболен клуб „Арсенал“ обявява конкурс за вакантна длъжност на старши треньор на тима. Кандидатът трябва да е комуникативен, да има опит на подобна работа, да притежава строг характер и творчески способности. Изборът на треньор на „Арсенал“ ще зависи преди всичко от личните качества на претендента. Кандидатите, които могат да създадат силен отбор единствено с помощта на богато финансиране, не са подходящи за нас.“

До пристигането на легендарния треньор „Арсенал“ не е спечелил нито една титла за цялата си история. Предишният наставник Нейтън заема 20-то място в английското първенство с тима, поради което никои не гледа сериозно на „артилеристите“. През първия си сезон Чапман издига „Арсенал“ от 20-то на 2-ро място, което е най-голямото постижение на клуба за всички времена до този момент.

През следващите 4 години Хърбърт Чапман изгражда отбор с поглед, устремен в бъдещето. Той разкрива нови таланти и преговаря с ръководството на „Арсенал“ за закупуването на конкретни футболисти, от чиито качества „артилеристите“ се нуждаят. Така в „Арсенал“ започват да играят Алекс Джеймс, Дейвид Джак и Джак Ламбърт.

След като минават 5 години от пристигането на Чапман, клубът най-накрая е готов да постигне нещо повече. Най-напред е спечелена Купата на Англия. На финала „Арсенал“ надиграва бившият клуб на Хърбърт „Хъдърсфийлд Таун“, а след това завоюва и шампионатът на страната. Попътно е установен вечният рекорд на „артилеристите“ – 127 гола, вкарани в течение на един сезон. През следващото десетилетие „Арсенал“ доминира в английския футбол, показвайки зрелищна и резултатна игра.

Хърбърт Чапман е един от първите специалисти, които осъзнават колко важен фактор е физическата подготовка на играчите. Неговите опоненти предпочитат да наблягат на дрибъла и техническите възможности на футболистите. Отборът на Чапман обаче успява да изтощи противника си по време на мача, за да го пресира фатално в самия край на срещата. Чапман започва да използва специални помощници, които отговарят за физическата подготовка на играчите и прибягва до услугите на масажисти, което е абсолютна новост за времето си.

Чапман е известен като съзателят на прочутата тактическа схема

W-M, по която дори и днес продължават да играят повечето клубни отбори на Острова. Схемата на Чапман поставя трима централни защитници най-отзад на футболното игрище, двама вътрешни халф-бека пред тях, трета линия от двама вътрешни нападатели и атакуващо острие от двама флангови и един централен нападатели.

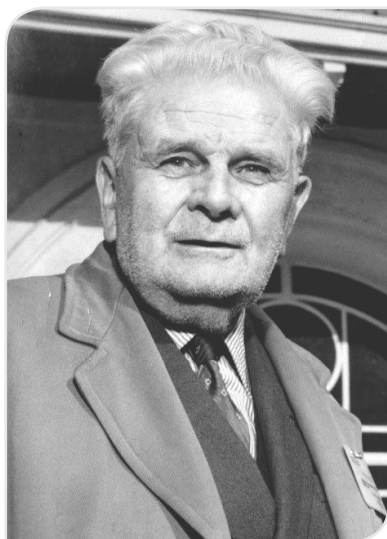
Тактическата схема на Хърбърт Чапман W-M преобразява не само английския, но и европейския футбол. Тя доминира в световен мащаб до 50-те години на миналия век, тоест до появата на бразилската схема 4-2-4.

Дори у съвременните треньори могат да се открият черти, които са присъщи на Чапман. Това са вниманието към детайла, както при Пеп Гуардиола, подходът към футбола като към спортна наука, както при Арсен Венгер, и твърдостта при вземане на решения, както при сър Алекс Фъргюсън. Но от всички тях Хърбърт Чапман се отличава с уменията си да съвместява работата на треньор и мениджър, безкрайното си търпение при търсенето на правилна игрова схема и подбора на футболистите, както и цялостното си отношение към футбола, който благодарение на неговата работа се променя завинаги.

30-те години на ХХ-и век

ВИТОРИО ПОЦО

Единственият треньор, спечелил две световни купи

Виторио Поцо

Дата на раждане:

2 март 1886 г.

Починал:

21 декември 1968 г.

Място на раждане:

Торино, Италия

Позиция:

полузащитник

Прякори:

Старият маестро

Клубна кариера като футболист:

- в швейцарския „Грасхопър“ от 1905 до 1906 г.
- в италианския „Торино“ от 1906 до 1911 г.

Клубна кариера като треньор:

- в италианския „Торино“ от 1912 до 1922 г.
- в италианския „Милан“ от 1924 до 1926 г.

Успехи като треньор на националния отбор:

Златен медал на Световно първенство с Италия: 2

Златен медал от Летни олимпийски игри: 1

Индивидуални награди:Член на Залата на славата на италианския футбол
„Треньор на десетилетието“ на Berlin- Britz

Легендарният италиански треньор Виторио Поцо успява да завоюва със „Скуадра Адзура“ две шампионски титли от Световни първенства по футбол – през 1934 и 1938 г., както и златото на Олимпийските игри през 1936 г. Страстен англофил и привърженик на най-строгата дисциплина – такъв е Виторио Поцо, който получава от запалянковците прякора „Стария маестро“.

Италианският футбол започва да набира сила в началото на 30-те години на миналия век. През 1929 г. е създадена Италианската футболна асоциация, а през 1930 г. – Националната лига. През следващите няколко години футболът бързо се превръща в спорт номер едно в страната, което води и до създаването на национален отбор по футбол на Италия, както и домакинство на Мондиала през 1934 г.

Факт е, че в началото на ХХ-и век ролята на треньора във футболния отбор не е така значима, каквато е днес. Италианецът Виторио Поцо е може би първият специалист, който показва колко важна е треньорската работа за изграждането на силен отбор.

Виторио Поцо е роден в Торино, Италия. Неговите родители се стремят да му дадат възможно най-доброто образование за времето си. Виторио завършва ли-

цей, продължава обучението си в Швейцария, овладява чужди езици, които много му се отдават.

Известно време Виторио прекарва и в Англия, където често се среща и води дълги разговори с легендата на „Манчестър Юнайтед“ Чарли Робъртс и Стив Блумър – първата истинска звезда на британския футбол. За да има възможност да общува с тях, Поцо наема квартира в град Дарби, в близост до дома на Стив, и започва работа в местно училище като преподавател по италиански език.

За кариерата му на футболист се знае малко. В Италия Поцо играе за любителските клубове „Лаго Маджоре“ и „Ровега“. Докато учи в Швейцария, в продължение на един сезон е част от тима на „Грасхопър“. След като се завръща в родината си, той играе в „Торино“ в продължение на 5 години.

Когато е на 25-годишна възраст, Виторио Поцо става главен треньор на „Торино“. Той не постига особени успехи с този клуб. През сезон 1924–1925 неговият „Торино“ напредва в два кръга от Северната лига (до 1929 г. Италия няма единен шампионат, отборите се съревноновават по групи, разделени на регионален принцип), а във финалната фаза заема трето място от 4 отбора.

Едновременно с това, Поцо работи във Футболната федерация на Италия, което му дава възможност да заеме поста главен треньор на „Скуадра Адзура“. Оглавявайки националния отбор по футбол на Италия, Виторио Поцо отказва да получава заплата, заявявайки, че ще работи за тима безвъзмездно.

Изследователите на феномена Поцо, единственият футболен наставник в историята, който триумфира два пъти на Мондиал, са убедени, че своите успехи той дължи преди всичко на три фактора. На първо място са теоретичните възгледи на италианеца.